

Eks. Jugoslavien – facts – ultra kort

Jugoslavien en del af kludetæppet Balkan.
Europas urolige hjørne.

Terræn

75 % af Eks. Jugoslavien er bjerge, flere med en højde på næsten 3.000 m.. Fra øst mod vest finder vi mod grænsen til Østrig De juliske Alper, langs kysten mod Adriaterhavet et 500 km. langt bælte af kalkklipper. Da disse er porøse har regnvand igennem århundreder dannet underjordiske floder og huler. Bedst kendt er Postonjagrotten. Bag disse kalkklipper finder vi en række parallelle bjergkæder: De dinariske Alper.

Floden Donau, som også danner grænse mod Rumænien, er sejlbar på alle de 588 km., der går gennem Jugoslavien.

Vigtigste af Donaus 40 bifloder er Drava – Sava – Morava.

Klima

Ved Adriaterhavet har vi middelhavsklima (sub.tropisk), men inde i landet bag bjergene fastlandsklima, dvs. meget varme somre og strenge vintre.

Befolkning

Eks. Jugoslavien, var den største af Balkanstaterne med sine 22,5 mill. indbyggere. Disse var fordelt på et område ca. 5,5 gange større end Danmarks.

Befolkningen fordelt på største enkeltstater

Serbien havde 8,8 mill. indb. fordelt på ca. 41 % af landets samlede areal. Hovedstad Beograd.

Kroatien havde 4½ mill. indb. fordelt på ca. 23,5 % af landets samlede areal. Hovedstad Zagreb.

Bosnien-Hercegovina havde 4 mill. indb. fordelt på ca. 20 % af landets samlede areal. Hovedstad Sarajevo. 44 % af eks. Jugoslaviens indbyggere var muslimer, hvor flertallet fandtes i byerne.

Et sammensat land med omskiftelige forhold

Jugoslavien var sammensat af forskellige nationer, sprog, kulturer og religioner. Derudover havde de fra fortiden arvet elementer fra fire forskellige kulturer: Den byzantinske, mediterianske, centraleuropæiske og den islamiske (Bosnien), som alle har efterladt aftryk hos befolkningen.

Forskellen i moderniseringen og i levemåden i Jugoslavien var større end mellem det mest og mindst udviklede land i Europa.

For eksempel var den nationale indtægt i Slovenien syv gange større end i Kosovo. I Europa, og måske i verden, fandtes ikke et så lille område, hvor forskellene mellem indbyggerne var så store som i Jugoslavien.

Det bør bemærkes at inden Jugoslavien blev dannet i 1918, havde området ikke været under fællesstyre siden den østromerske kejser Justinian 1300 år før – dvs. før nogen af de slaviske folkeslag indvandrede.

Jugoslaviens historie! Ultra kort!

I oldtiden hørte Jugoslavien til Romerriget og senere til det Byzantinske Rige.

I det 7. århundrede begyndte slavernes indvandring.

I det 12. århundrede dannede serberne deres egen stat.

1918 Efter Østrig – Ungarns nederlag i 1. Verdenskrig dannedes et kongerige af serbere, kroater og slovenere. Det serbiske kongehus blev hele Jugoslaviens kongehus, med Peter 1. som konge (1918 – 1921). Efter hans død overtog sønnen Aleksander 1. magten.

1921 Med forfatningen skabtes i 1921 et centraliseret Jugoslavien, domineret af serberne, mens de øvrige befolkningsgrupper opponerede, især føreren af det kroatisk Bondeparti Stefan Radić, som blev skudt den 20. juni 1928 i den Jugoslaviske Rigsdag af en montenegrisk deputeret.

1929 Alexander 1. 1929 indførte diktatur for at undgå borgerkrig. Forfatningen blev sat ud af kraft, parlamentet opløst, der blev indført censur og nationale faner blev forbudt. I 1929 fik Kongeriget af serbere, kroater og slovenere navnet Kongeriget Jugoslavien. Yderliggående kroater flygtede til udlandet hvor de oprettede terrorgrupper.

1931 Kong Alexander 1. kundgør diktaturets afløsning af en parlamentarisk regeringsform. Kroaten Ante Pavelić oprettede i Mussolinis Italien en terrorgruppe kaldet Ustaša, hvis mål var at opløse Jugoslavien og oprette et fascistisk Kroatien efter italiensk forbillede. Pavelić kontaktede Den Indre Makedonske Revolutionære Organisation og udførte fælles aktioner; overfald – likvideringer.

1934 Kong Alexander 1. myrdes i Marseille. En folkemængde lynchede morderen på stedet. Kongens sidste ord til sin udenrigsminister siges at have været: «*Bevar mig Jugoslavien*». Han efterfulgtes af den 10-årige Peter d. 2., og prinsregenten Paul blev udråbt som efterfølger. Efter mordet på Kong Alexander blev Ante Pavelić af en fransk domstol dømt til døden in absentia.

1937 Italien og Jugoslavien underskrev en ikke-angrebspagt og en handelskontrakt.

1938 Hitler invaderede og annekterede Østrig. Tyskland blev dermed Jugoslaviens nabo.

1939 Mussolinis fascistiske Italien besatte Albanien.

I den kroatiske del havde Ante Pavelićs fascistiske parti Ustaše medgang og udsatte Jugoslavien for en bølge af bombeterror, som mindre rabiate kroatiske nationalister udnyttede ved at presse Jugoslaviens centralregering.

Januar 1939 truede Bondepartiet med at løsrive sig og starte en borgerkrig, hvis ikke Prins Paul gik med til, at Kroatien fik selvstyre.

Oktober 1939 blev der skrevet en serbisk/kroatisk overenskomst, hvor de kroatiske provinser blev lagt sammen og voldsomt udvidet, mens for eksempel serbernes provinser stadig var håbløst splittede.

1940 Tysklands besejrede Frankrig. Rumænien indgik en alliance med Hitler. Italien invaderede Grækenland. Jugoslavien var nu helt omringet.

1941 En formelt uafhængig aksemagt-lydstat dannedes med Ante Pavelić som «Fører». Bulgarien havde en alliance med Tyskland, og fremsatte gamle krav på jugoslavisk territorium i Makedonien. Tidligt i 1941 blev Jugoslavien sat over for krav om at indgå i en alliance med Hitler. Den 25. marts 1941 gav prins Paul efter, og på slottet Belvedere i Wien underskrev statsministeren Cvetković tilslutningen til aksemagterne (alliancen mellem Tyskland – Italien – Japan).

Denne tilslutning førte til statskup den 27. marts 1941. Da delegationen vendte hjem, var kongen væltet af luftvåbnets serbiske chef, general Simović. Regeringen blev afsat og prinsregent Paul flygtede i eksil til Grækenland, hvorefter den 17-årige Peter blev udråbt til konge og overtog regeringen. Hitler gav derefter ordre til at Jugoslavien skulle knuses politisk og militært.

Den 6. april 1941 blev Beograd bombet uden krigserklæring, og tyske tropper rykkede ind i Jugoslavien.

Italien og Bulgarien rykkede også ind i Jugoslavien for at få deres bid af kagen. Overalt deserterede de kroatiske soldater i Jugoslaviens hær til de fascistiske invasionshære, og tyske tropper blev hyldet som befriere, da de marcherede ind i den kroatiske by Zagreb.

Omtrent samtidig blev den nazistiske kroatiske lydstat NDH erklæret af Ante Pavelić. Kongen måtte flygte, og 11 dage efter hans flugt blev kapitulationen underskrevet og kongeriget opløst.

Forskellige modstandsbevægelser voksede frem. Tjetnikker under ledelse af Draža Mihailović ønskede at genoprette et serbisk domineret jugoslavisk kongerige, mens partisaner, der var ledet af kroaten Josip Broz med dækningsnavnet Tito, kæmpede for dannelsen af en kommunistisk jugoslavisk forbundsrepublik.

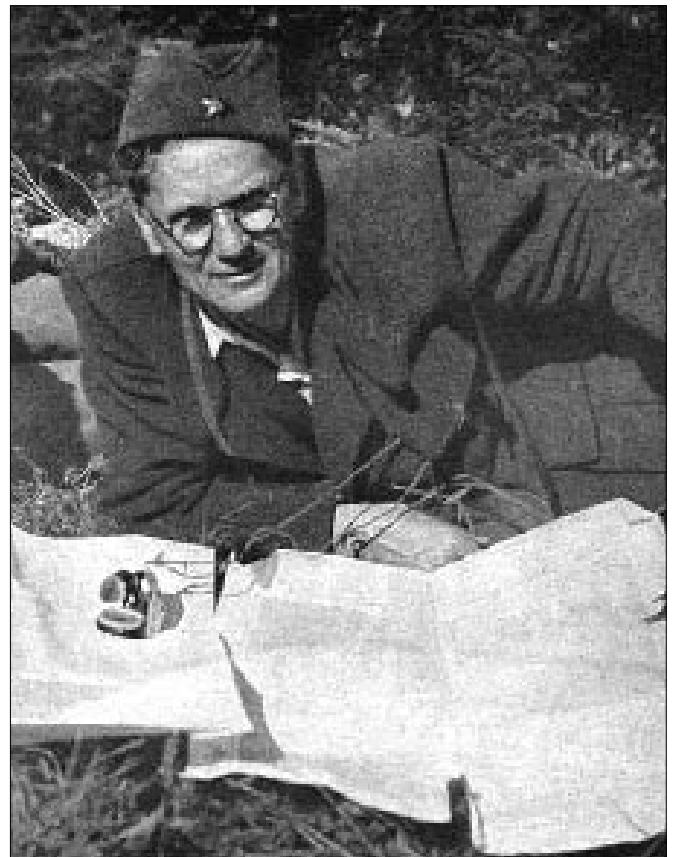
Mihailović anså Tito for en farligere fjende end tyskerne og begyndte at samarbejde med dem.

Fra januar 1944 bakkede de allierede derfor kun Tito op.

I 1942 dannedes en national befrielseskomité, og ved et møde i **november 1943** udnævnte den en provisorisk regering med Tito i spidsen.

Tito

Mødet blev siden anset for det andet Jugoslaviens fødselstime, selvom Titos partisaner først efter krigens afslutning ved en omfattende udrensning af fascistiske elementer fik kontrol med hele landet. Under frihedskampen var foregået en barsk nationalistisk borgerkrig i hvilken knap en million mennesker dræbtes.

1945 Tito blev valgt til landets præsident ved en folkeafstemning, som gav en national fællesliste 90 % af stemmerne, dermed afskaffedes monarkiet, og d. 29.11.1945 udråbtes Den Føderative Folkerepublik Jugoslavien, der bestod af seks ligeberettigede republikker, Slovenien, Kroatien, Bosnien-Hercegovina, Serbien, Montenegro og Makedonien. Beograd forblev hovedstad. Slovensk, serbokroatisk og makedonsk blev ligeberettigede officielle sprog, ligesom det latinske og det kyrilliske alfabet ligestilledes. I begyndelsen styredes Jugoslavien stramt efter sovjetisk mønster. Tito førte en aggressiv udenrigspolitik; bl.a. insisterede han på at få overdraget Trieste fra Italien og støttede den kommunistiske side i Den Græske Borgerkrig.

1946-47 Supermagterne tilbød Jugoslavien forskellige ydelser under Den kolde Krig mod oprettelse af militærbaser. For Sovjets vedkommende var ønsket om adgang til Middelhavet det primære.

For USA var det frygten for at miste sin indflydelse i Grækenland, hvis kommunisterne sejrede under Den græske Borgerkrig.

Når Sovjet afholdt sig fra forsøg på en besættelse af Jugoslavien kan årsagerne være:

Frygt for krig med USA og/eller Sovjet kunne forudse, at det jugoslaviske folk ville gå til kamp.

1948-49 Stormagternes tilbud om militærbaser blev afvist. Yderligere nægtede Tito at underordne Jugoslavien sovjetiske interesser i lighed med de øvrige østbloklande = vasal- – lyd- – stødpudestater.

Stalin havde regnet med at kunne fjerne Tito, men i stedet rev Jugoslavien sig i 1948 løs fra Sovjetblokken og indgik året efter en aftale med USA om hjælp. Prisen var blandt andet opgivelse af støtte til de græske kommunister.

1954 Triestespørgsmålet blev løst ved, at Italien fik byen, og Jugoslavien baglandet. Jugoslavien udviklede sig til at blive det mest åbne af de kommunistisk styrede lande. Jugoslaverne fik lov til at rejse til udlandet og arbejde. Turismen blev stimuleret, hvilket især kom Kroatien til gode.

De jugoslaviske partisaners effektive indsats under den tyske besættelse, og Jugoslaviens militære beredskab i 1947 med udsigt til bistand fra vestmagterne kan have virket dæmpende på Sovjets angrebslyst.

Marskal Titos liv (kort tilbageblik)

Josip Broz senere kaldet Tito blev født i **1892** som 7. barn i familien. Faderen Franjo var kroat og moderen Marija slovener. Da 1. verdenskrig brød ud, blev han sendt til Ruma, men pga. antikrigspropaganda blev han anholdt og fængslet i Petrovaradin-fortet.

1915 blev han sendt til Galicien i krig mod Rusland. Her blev han hårdt såret af granatsplinter i Bukovina, og i april blev hele bataljonen taget til fange.

1916 udskrives han fra sygehuset og blev sendt i arbejdslejr i Ural – området. Senere blev han anholdt for at organisere protester blandt krigsfangerne, men flygtede fra lejren.

1917 deltog i demonstrationerne i St. Petersborg. For at undgå politiet, flygtede han til Finland, men blev anholdt og fængslet i tre uger i Petropavlov-fortet. Derfra blev han sendt til fangelejren i Kungur, men flygtede under transporten med toget. Herefter meldte han sig ind i den Røde Armé i Omsk.

1918 blev medlem i det russiske kommunistparti.

1920 blev Josip Broz medlem af det Jugoslaviske Kommunistparti, inden for hvis rækker han langsomt avancerede, indtil han i 1934 blev medlem af dets centralkomité.

Det var i denne forbindelse, han begyndte at bruge dæknævnet «Tito».

1941 Tito opfordrede folket til at starte væbnet oprør mod nazisterne og blev kort tid derefter kommandant for den jugoslaviske folkearme. Efter at det ved sovjetisk hjælp var lykkedes at vinde krigen og fordrive alle fjendtlige styrker fra jugoslavisk jord, blev Tito i november 1945 valgt til præsident for regeringen samt udenrigsminister i Jugoslavien.

I 1961 dannede han De alliancefrie landes bevægelse sammen med Gamal Abdel Nasser (Ægypten) og Dzavaharlal Nehru (Indien).

De alliancefrie landes bevægelse bestod af over 100 lande, som ikke var med i eller imod nogen anden magtblok. Bevægelsen arbejdede for: nationernes uafhængighed, udryddelse af fattigdom, økonomisk udvikling og imod kolonialisme og neo-kolonianisme.

Jugoslavien et land i ruiner med et sultende folk

Nazi-tysklands terror i Danmark og Jugoslavien har flere lighedspunkter, men også store forskelle.

Lighedspunkter:

I begge lande var kredse, som førte en indædt kamp mod modstandsfolkene, «det kommunistiske spøgelse». I Danmark var det samarbejdspolitikkerne, som forrådt de aktive, unge sabotører ved Den skæve Våbenfordeling. De ansvarlige: Statsminister Wilhem Buhl, General-løjtnat Ebbe Gørtz, Viggo Hjalff og nazisten Schjøedt-Erichsen blev aldrig retsfulgt dvs. udrenset, som det skete i Jugoslavien.

Under den jugoslaviske frihedskamp foregik en barsk nationalistisk borgerkrig, i hvilken knap en million mennesker dræbtes. Af disse døde 237.000 på kommunisternes side og 209.000 på besættelsesmagternes side.

Forskelle:

En partisanrig er altid nådesløs, men den førtes i Jugoslavien af begge parter med en grusomhed, der medførte store tab af liv og lagde samfundsværdier øde.

Massakrer på landbyers befolkningen var mere sædvane end en undtagelse. Terroren i Danmark i form af clearingmord og Schalburgtager må placeres i småtingsafdelingen.

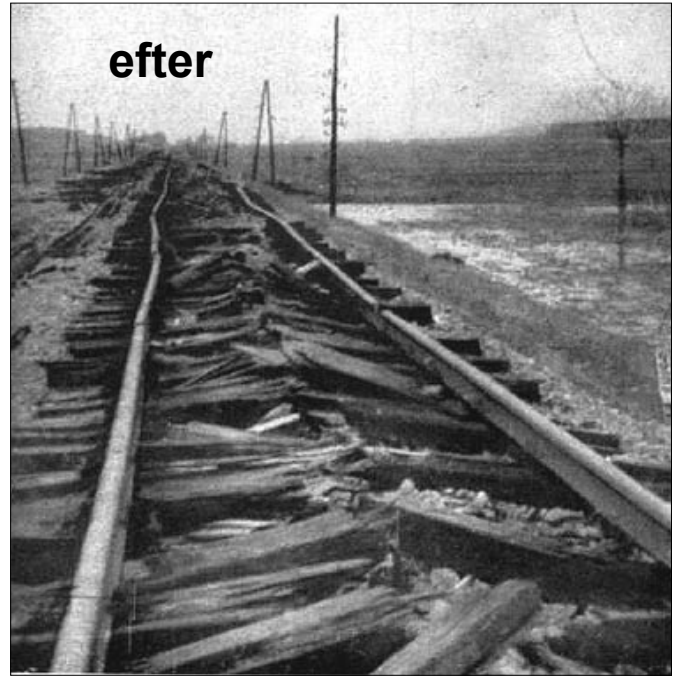
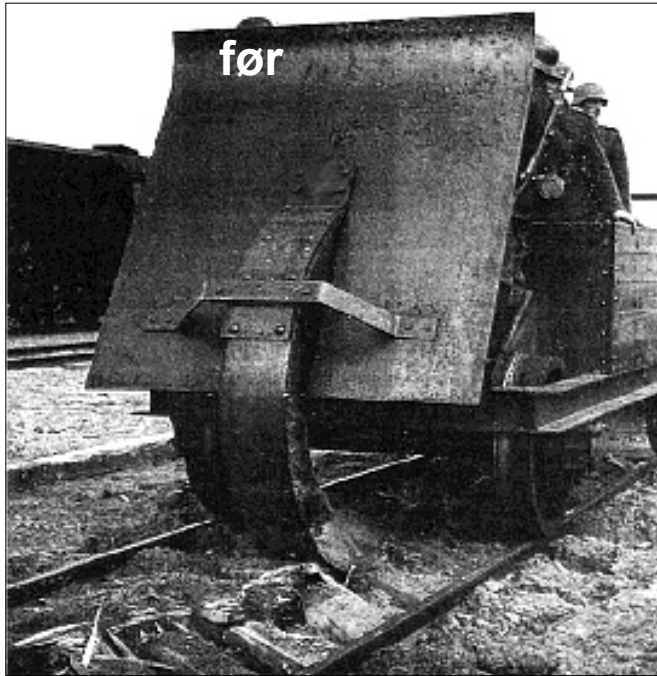
Da krigen var slut led mange jugoslavere sultedøden.

Da tyskerne trak sig sejrende, elastisk tilbage var bygninger – jernbaner – broer systematisk smadret. Tyskerne brød Folkeretten og fjøede endnu engang krigsforbrydelser til de foregående ret så talrige.

Nogle få eksempler.

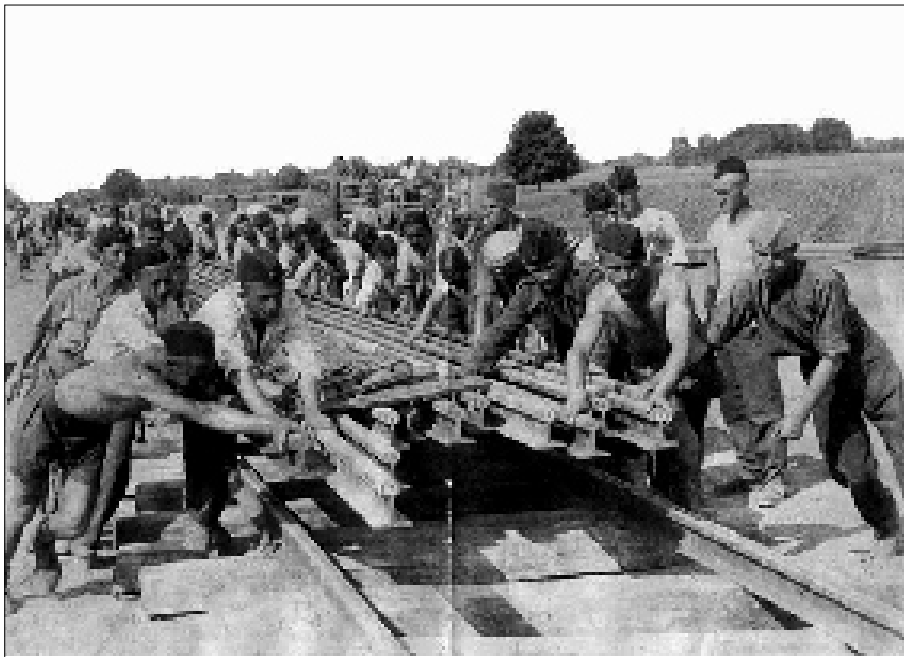
På tilbagetoget fra Jugoslavien anvendte de tyske tropper velvilligt assisteret af Frikorps Danmark den brændte jords taktik.

Alle huse blev brændt ned. Jernbanenettet blev ødelagt med en plov, som du ser her. Ingen af de danske krigsforbrydere blev senere anklaget for disse forbrydelser endsige stillet for en domstol og straffet.

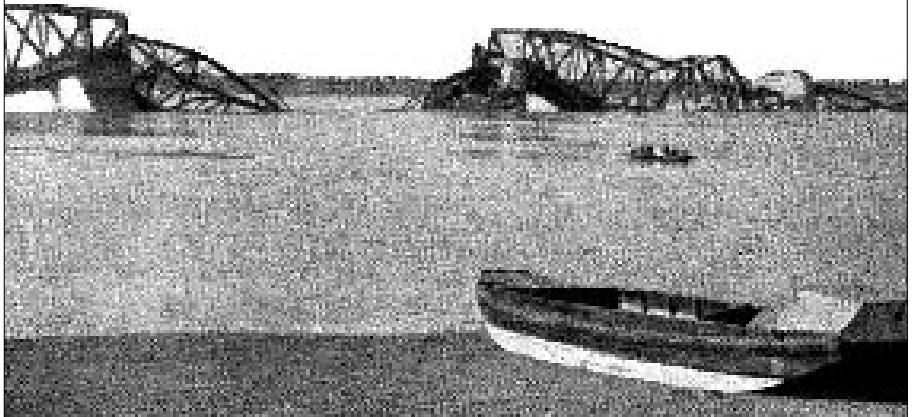

Genopbygningen

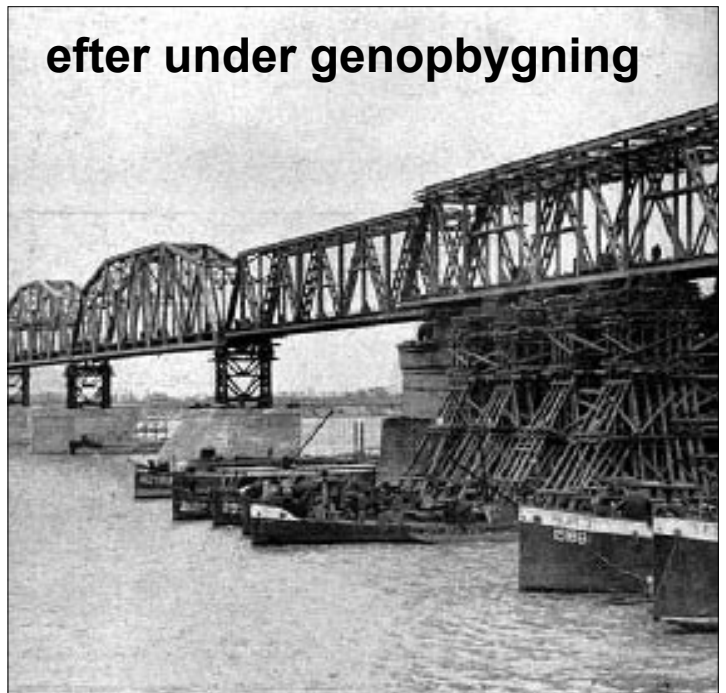
Hvor jeg end færdedes i Jugoslavien, mødte jeg et folk, der lige så engageret og beslutsomt, som da de kæmpede mod nazisterne, nu i enighed og med begejstring bogstavelig talt knoklede deres mås i laser.

før

efter under genopbygning

Imponerende var det at opleve, hvorledes jugoslaverne stort set med de bare næver reparerede og løste teknisk, komplicerede opgaver. Broen er over Donau ved Beograd.

I byerne kunne man på traditionelle helligdage se hele familier arbejde på de mange forskellige projekter. Ude på landet så man unge, der stort set med de bare næver gjorde deres for at genrejse deres mishandlede land.

De internationale Ungdomsbrigader:

1946: Ungdomsjernbanen; Omladinska Pruga

Brcko - Banavici

(se kort side 67)

Svend Stages broche

Tiden er gået – men jeg fandt frem til formodentlig eneste nulevende brigadist Svend Stage. Igennem vor samtale dukkede mangt og meget op, blandt andet flere billeder. Men det kan vel illustrere de kaotiske forhold i Europa i 1946, og bringes så her, så mangelfuldt på præcise detaljer, de end er.

Rejsen ud og hjem

Den tredje september 1946 drager 35 unge danskere afsted med tog til Holland, hvor de indskibes, da en togrejse gennem et Europa i ruiner er umulig. Den direkte sejltur uden ophold undervejs tog en måned og var ofte noget af en prøvelse, da man turen over Biscayen tog mere end tre dage pga. stormvejr. Videre sejlede man over Atlanten, gennem Gibraltar, over Middelhavet til den jugoslaviske havneby Sibenik. Hjemrejsen foregik med tog til Prag, men herfra var den videre færd med tog igen udelukket, Derfor var fly enestemulighed. Flyrejsen foregik i mindre fly, der kun kunne tage vistnok fire passagerer ad gangene, derfor fik flere brigadister et længere, men kærkomment ophold i Prag.

Livet og arbejdet

Da jeg spurgte til forplejningen blev Svend ret stille – varm mad som sådan, husker han ikke, at de fik, kun at de havde nogle få dåser konserver med hjemmefra, men de blev gemt til festlige stunder, ellers var menuen de runde hårdtbrændte majsbrød og blommemarmelade. Pludselig lyste Svend op – jo! på søndage dukkede en pige gerne op fra en nabobrigade med en spand varm kaffe. Den danske brigade deltog sammen med flere internationale brigader og tyske krigsfanger i bygningen af den 93 km. lange jernbane. Arbejdet var, som vi senere skal se som året efter i Nemila.

I forhold til de senere brigader var forholdene langt mere primitive. Man boede under preseninger, der var slået op som en slags telte. Efteråret havde sat ind og kulde med regn satte sit præg på tilværelsen, men Svend hørte aldrig nogen beklage sig.

1947; Ungdomsjernbanen; Omladinska Pruga Samac – Sarajevo

Banen blev 240 kilometer lang, og 420.000 sveller anvendtes. Derudover byggede man 14 broer og ni tunneler, hvis samlede længde blev på 2267 meter, Vranduk tunnelen på 1534 meter lå kun få kilometer fra Den danske Brigades lejr i Nemila,

Jugoslaverne har siden glemt at omtale den tyske krigsfange, som stod for den tekniske planlægning. I samtaler omtalte de med foragt, at da han ikke kunne ret meget, måtte han ty til sine tabeller. Fangen afslørede over for os, at hvis og såfremt projektet ikke lykkedes, dvs. de to hold, som fra hver sin side brød gennem bjerget ikke ramte hinanden, ja, da var hans dage talte.

Demokratiske ungdomsorganisationer fra 42 lande, 5842 unge i 56 brigader deltog i arbejdet. Unge fra: Polen, Tjekkoslaviet, Bulgarien, Grækenland, Rumænien, Ungarn, England, Italien, Frankrig, Trieste, Danmark, Sverige, Norge, Holland, Belgien, Schweiz, Østrig, Irland, Island, Amerika, Canada, Australien, Indien, Palæstina, Egypten, Spanien, Vietnam, Madagaskar, Marokko, Iran, Congo, Algeriet, Indonesien, Malaya, Kina, Sydamerika, New Zealand og Burma.

25 klinikker i 600 barakker med 2500 senge og et professionelt personale med læger og andet teknisk personale indrettedes som sikkerhed for de 200.000 unge ved banen.

For at sikre den bedst mulige ernæring havde man året før ved hjælp af bulgarske, professionelle gartnere anlagt køkkenhaver til dyrkning af grøntsager.

NB//: Det mærkede jeg nu ikke noget til i min tid i den danske Brigade. Kosten var til morgen: majsbrød med blommemarmelade - til middag suppe med paprika - til aften: majsbrød med blommemarmelade

Situationsbillede! Vinteren 1946 – foråret 1947

Danmark var efter 5 års besættelse ludfattigt. Den nazistiske udplyndring havde fået konsekvenser. En var 244.000 tyske flygtninge, som nassedede.

Varemangel – rationeringer – restriktioner satte sit præg på vor dagligdag. Smedesvende arbejdede i stadstøjet, arbejdstøj var en saga blot. Ved udrejse fra Danmark måtte man højst udføre 20 kroner. Ved indrejse måtte man således ikke medføre varer over dette beløb. Skærpede toldeftersyn, hvor kropsvisiteringer blev ugenert foretaget var dagligdag.

Positivt var dog en vis form for solidaritet – eller hjælpsomhed – som gav sig udslag i, at hvis man kørte på tommelfingeren (tomme) kunne man tilbagelægge store afstande på få timer.

Eksempelvis var jeg draget mod Norge i sommeren 1946 med 20 kroner på lommen – to hele flasker snaps en stor madpakke – ½ rugbrød og en bøtte fedt. Efter rundtur i Jotunheimen lykkedes det mig at nå tilbage til Danmark på tommelfingeren på to dage. I januar drog jeg til Sverige og fik arbejde på mindre metalvarefabrik. Her kunne jeg om aftenen frit fuske for andre fabrikanter. For en af disse fremstillede jeg værktøjer til produktion af æggedelere.

Da jeg stillede værktøjerne op på hans virksomhed, blev jeg glædeligt overrasket, fordi materialerne stammede fra fly fra det tidligere så frygtede Luftwaffe. I løbet af få uger havde jeg tjent, så jeg blev ekviperet fra top til tå – kunne invitere min mor derop – således at også hun fik tøj på kroppen. Derudover blev det til en måneds vinterferie i Norge med Niels.

Hjemme igen ringer Niels en aften og spørger:

– «*Vil du med til Jugoslavien*»?

– Mit spørgsmål var: «*Hvornår? Hvad koster det*»?

– «*300 kroner*». Med besvær blev formuen stampet op af jorden.

Da jeg den ottende maj 1947 steg om bord i den ene af de to vogne, DSB havde stillet til vor rådighed, havde jeg ingen anelse om, hvad vi skulle i Jugoslavien. Den unge tænkte ikke på fremtiden – for havde han en fremtid? Han levede i nuet.

At få stillet sin udlængsel efter års indespærring var det primære.

Alt var ordnet af ungdomsorganisationen gennem det engelske visumkontor, det tidligere berygtede Gestapohovedkvarter på Dagmarhus. Det var besluttet, at udrejsen skulle foregå gennem de vesttyske og østrigske zoner via Paris, da fremskaffelse af visa gennem den russiske zone skulle være vanskelig – måske umulig.

Togrejsen husker jeg kun lidt af. I vor kupé var vi seks personer, som når vi skulle have lidt søvn, fordelte sig med to på gulvet – to på sæderne og to i baggagenettet. Her gjaldt det om at ligge på siden, da midterstolpen ellers ville invalidere staklen.

Det gav nogen svimmelhed, da vi passerede den himmelhøje jernbanebro over Kielerkanalen, men efterhånden som vi kom sydpå overraskede krigens massive ødelæggelser os.

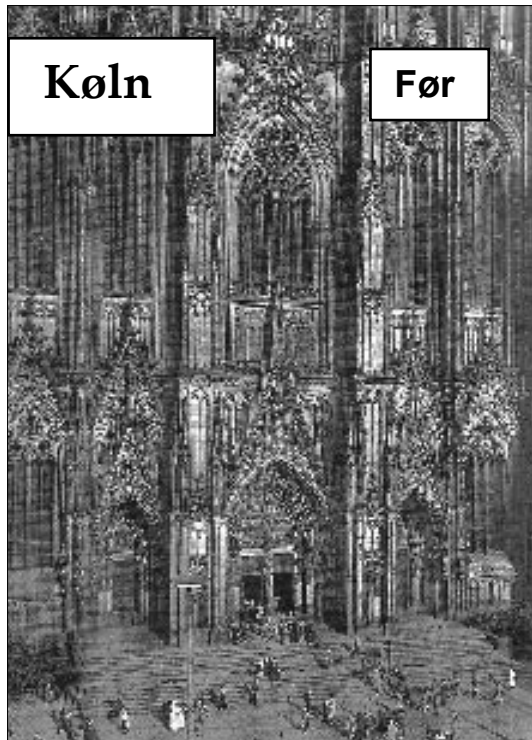
På banegårdene var rangerterrænet smadret – på sidespor var parkeret rækker af damplokomotiver, som var gennemhullet af maskingeværkugler fra allierede fly. Andre steder stod række på række af gods- og personvogne, som alle var smadret og dermed ubrugelige.

De større byer var grusdynger i knæhøjde og tyskerne sås i elendige klæder, afmagrede – apatiske – med rygsæk på nakken ofte med en barnevogn – trillebør på slæb til deres husgeråd. Et folk på vandring. Niels og jeg var hoppet af toget, men var ikke lige så heldige som kammeraterne. Vi måtte vente på næste tog, som først afgik næste dag. Ventetiden fordrev vi i en iskold ventesal overfyldt med flygtninge, der overnattede på stengulvet. En krigsinvalid, der manglede arme og ben var anbragt på maven på et bræt med fire usle hjul. Med en pensel i munden dekorerede han postkort. Flere af hans tidligere soldaterkammerater opholdt sig i hans nærhed; vi var ikke i tvivl, de tog sig af ham. Guderne må vide hvordan.

Tusinder af papirlapper hang på væggene. Man søgte oplysninger om pårørende – et af mange vidnesbyrd om en krigs omkostninger.

Tilsyneladende var domkirken forholdsvis ubeskadiget, men kom man nærmere, var enhver tvivl borte.

Store dele af dens bygninger var smadret og indvendigt var alt inventar brændt. Men til forskel fra bombardementet af Dresden, havde der ikke været en ildstorm, derfor havde Kölnerdom ikke været udsat for de samme varmpåvirkninger som domkirken i Dresden. Denne stod i flere dage nærmest ubeskadiget efter bombningen for så pludselig med et drøn at brase sammen.

For at få tiden til at gå på fornuftig vis drev vi rundt i ruinerne. På vej tilbage så vi ruiner forsynet med skilte – der advarede mod nedstyrtninger og at der sandsynligvis stadig lå lig i ruinen.

Vi undrede os, for om formiddagen dukkede børn op af ruinerne – de skulle i kirke. Børnene var rene og pæne – pigerne var i nystrøgne kjoler – den menneskelige selvopholdelsesdrift er unik.

Det var lidt spøjst at se direkte ind i lejligheder i op til fire etager. Lamper dinglede fra lofter – vandrør – tapet flagrede for en sagte vind – men pottedplanter og vasketøj hængt til tørre vidnede om, at her trods alt var liv.

Der blev også tid til en gåtur ned til floden, hvor broen var fuldstændigt smadret. Hvordan vi kom videre, husker jeg ikke – ej heller hvorledes vi fandt brigaden i Paris.

Brigaden måtte overnatte i et meget primitivt og ubehageligt herberge i forstaden Vitry og blev kommanderet til at flytte møbler og andet grej. Her hjalp ingen kære mor, alle måtte knokle hele eftermiddagen i stegende varme.

Paris

Tom kom alvorligt til skade under dette tvangsarbejde. Et komfur væltede ned over hans fod. På hospitalet fik han den traditionelle stivkrampeindsprøjtning. Han blev ret syg, svulmede op og var nærmest ukendelig. Til hans store held var hans medbragte dame sygeplejerske og kunne tage sig kvalificeret af hans videre pleje.

Niels og jeg drev rundt i byen – beså flere kendte turiststeder, men var en dag meget nær ved at redde os tørre tæsk.

Imponerede overbegloede vi farvede soldater fra Fremmedlegionen i paradeuniform. De opfattede det som diskrimination og stillede op til slagsmål. Vi forsøgte på bedste vis, at overbevise dem om, at det ingenlunde var tilfældet. Vore afvæbnende holdning, og at vi fik fat i en franskmand, der kunne noget tysk – fik hans oversættelse bragt krigerne til ro. Selvfølgelig havde vi smurt godt på, men vor forklaring var nogenlunde således:

– «Vi er fra Danmark. Det ligger så langt mod nord at vi har sne og is hele året. Hvis man går udenfor husene skal man se sig godt for, da isbjørne går løse omkring. I er de første ikke – hvide mennesker vi har set. Jeres uniformer synes vi er flotte – derfor så vi beundrende på jer».

Vi endte på et værtshus og drak en forsoningsbajer.

Mandfolkesnak er et – virkeligheden en anden.

Hjemmefra havde man fortalt, at franske damer var flotte og let tilgængelige. Trods ihærdige anstrengelser (især på Bastilliedagen) må jeg konkludere, at de ikke på nær kan måle sig med vore danske piger, og at de ud over at være katolikker er mere end knibske.